

УДК: 504.062

О. В. СТРАТИЧУК

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Н. В. СТРАТИЧУК

кандидат економічних наук, науковий керівник

Херсонський державний аграрно-економічний університет

РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність теми. Земля – це основний фактор виробництва і головний елемент національного багатства. Всі землі неоднорідні за своїми природними і іншим характеристикам, тому їх виробниче призначення і використання різні. Вся земля розділена на дві групи: землі сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення.

Сільськогосподарські угіддя - це рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Земля несільськогосподарського призначення - ліси, болота, чагарники, землі під водою, під дорогами, будинками, вулицями, землі непридатні для сільськогосподарського використання (яри, гори, піски тощо).

Ефективне використання землі має велике значення для розвитку національної економіки, тому незалежно від напрямку використання вона повинна бути екологічно чистою і орієнтованою на довгострокову перспективу.

Відтворення та раціональне використання сільськогосподарських земель повинні перебувати під контролем держави як головна умова стійкого розвитку агропромислового комплексу та джерело розширення сільськогосподарського виробництва. Існують різні заходи і програми з охорони і раціонального використання земель, які повинні забезпечувати їх збереження, підвищувати продуктивність і родючість сільськогосподарських земель, запобігати ерозії земель, висихання, заболочування, засолення, забруднення та інші небажані процеси.

Погіршення земель, які використовуються для сільськогосподарської діяльності, а саме стан ґрунтового покриву, деградація і забруднення, різні несприятливі явища вимагають постійного контролю з боку держави над управлінням земельними ресурсами. В умовах економічних санкцій особливо актуальними стають завдання управління сільськогосподарським виробництвом. Ефективна робота аграрного сектора неможлива без державного моніторингу земель сільськогосподарського призначення. Основними завданнями державного моніторингу навколишнього середовища і, зокрема земель сільськогосподарського призначення, є реалізація заходів, спрямованих на запобігання виведення земель з сільськогосподарського обороту, залучення їх в сільськогосподарське виробництво, розробка програм по збереженню і відновленню родючості ґрунтів, охорони та раціонального використання земель. земельні ресурси. [1]

Основна частина. Земельний фонд в адміністративних межах Херсонської області станом на 1 січня 2020 року становив 2846,1 тис. га або

4,7% площі України. Землі сільськогосподарського призначення займають 1968,3 тис. га, що становить 69,2% від загальної земельної площі області. Це свідчить про те, що область є одним з провідних сільськогосподарських регіонів.

За цільовим призначенням в структурі земель сільськогосподарського призначення Херсонської області рілля займає - 1776,5 тис. га; ліси та інші лісові масиви складають 152,0 тис. га (5,3% від загальної площі). Сільськогосподарське освоєння території досягає 80%. Рілля - 62,5%, що є показником вище середнього по країні (59,3%).

Ґрунтовий покрив регіону різноманітний: в північній частині переважають південні чорноземи на лісових скелях, на півдні - каштанові ґрунти в комплексі з солонцями, солончаками і солодями. В західній частині лівого берега р. Дніпро і Дніпровського лиману зосереджені Олешківські піски. Південні чорноземи займають 50% території області, темно-каштанові і каштанові ґрунти - 35%. Вміст гумусу в основних ґрунтах 0,8 - 3,7%.

На території області ґрунтоутворюючими породами є леси, лесовидні суглинки, стародавні і сучасні алювіальні і морські відкладення, елювій карбонатних порід і червоно-бурі глини, найбільш поширеними з яких є леси і лесовидну суглинки. Різний механічний склад (від піщаного до легкої глини). ґрунтів характеризуються слабкою структурою і розсипчастою орного шару.

Область відрізняється високою природною родючістю ґрунтів. Землі сільськогосподарського призначення оцінюються в 68 балів (в середньому по Україні - 62), ріллі - 73 бали (по Україні - 63).

У грошовому вираженні в середньому 1 га сільськогосподарських угідь оцінюється в 25,46 тис. грн., В тому числі багаторічні насадження - 71,25 тис. грн. (максимальна вартість), рілля - 23,15 тис. грн., сінокоси - 3,71 тис. грн. Грн, пасовища - 3,71 тис. грн. Згідно кредитним і фінансовим оцінками, найбільш ефективно в області вирощування зернових, кормових, овочевих і багаторічних культур, садівництво і виноградарство.

Ефективність сільськогосподарського виробництва можна оцінити на основі показників, що характеризують виробництво продукції за видами в динаміці (рисунок 1).

У січні-вересні 2020 року індекс фізичного обсягу сільськогосподарського виробництва в Херсонській області в порівнянні з відповідним періодом 2019 року склав 90,2%, в тому числі на підприємствах - 83,9%, в домашніх господарствах - 99,4%. [2].

Висновки. На сучасному етапі відбувається становлення агроформувань сільськогосподарських утворень нового типу, заснованих на різних формах власності на землю, зокрема і на орендованих відносин. Більшість з них провадять свою діяльність без проектів землеустрою щодо обґрунтування організації території.

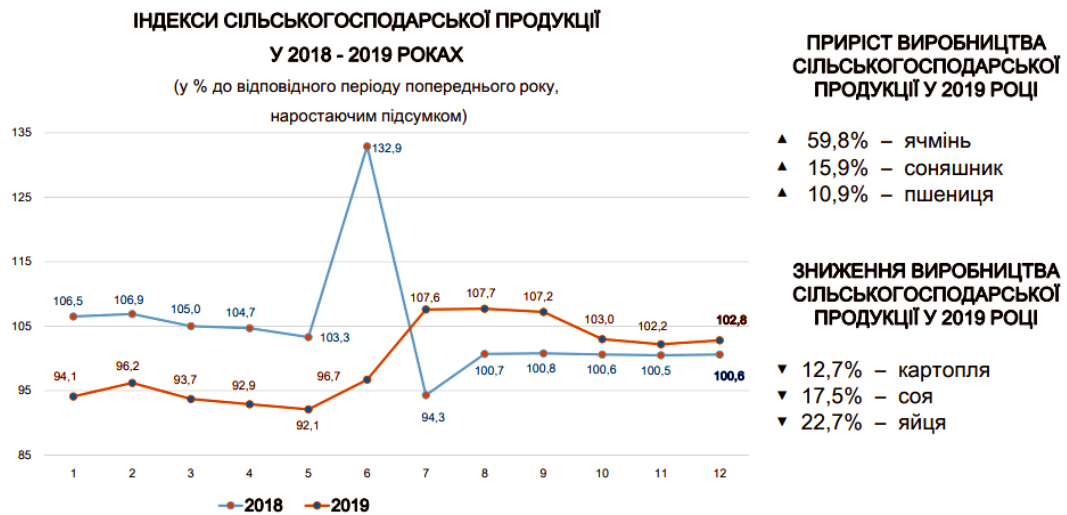


Рисунок 1 - Основні економічні показники виробництва сільськогосподарської продукції у Херсонській області

Використання земельних ділянок і вирощування на них сільськогосподарських культур здійснюється переважно відповідно до кон'юнктури ринку, за відсутності заходів, які б мали забезпечувати охорону земель і відтворення родючості ґрунту.

Складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь, як програмний захід поширюється на власників та користувачів, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на територіях загальною площею понад 100 га, відповідно до пункту 18 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України.

Вказаний захід спрямований на організацію ефективного сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь, раціональне використання та охорону земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів.

На сьогоднішній день в зв'язку з виникнення нових форм господарювання необхідно використовувати наявні резерви підвищення ефективності землекористування на основі впровадження із зарубіжного досвіду інноваційних смарт-технологій та формувати елементи багатокладної системи агровиробництва, зорієнтованої на охорону та раціональне використання земельних ресурсів і ґрунтового покриття зокрема.

Список літератури

1. Безпалько Р.І., Хрущук С.Ю. Проблемні питання оптимізації використання землекористувань URL: [ena.lp.edu.ua:8080>bitstream/ntb/20092/1/41-226-229](http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/20092/1/41-226-229).
2. Програма розвитку земельних відносин та охорони земель у Херсонській області URL: <http://khersonska.land.gov.ua/prohrama-rozvytku-zemvidn/>